

Péter-Szabóné Kakuk Márta, gyógypedagógus

Megrajzol-lak - szenzomotoros integrációt fejlesztő módszer 5-7 éveseknek

Jómagam a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán végeztem oligofrén pedagógia-logopédia szakon 1990-ben. Mai napig hivatásomnak tekintem segítest, támogatást. Megtanultam, hogy nem lehet felszínesen hozzáállni a gyermeki problémákhoz. Jelen vagyok, elérhető vagyok. S talán ezért tartottam ki a programom mellett is.

A mai napig logopédiával foglalkozom, és mivel tanítottam is tanulásukban és értelmükben akadályozott gyermekeket, így a szakpárom ötvözésének hála, szakszerűen tudok feléjük fordulni, segíteni - ha kell. Szakvizsgát szereztem 2016-ban, hogy frissüljenek bennem a tanultak. Tavaly sok szakértői vizsgálatot végeztem, és jelen voltam a korai fejlesztésben. Vallom, hogy sokszínűnek kell lenni ezen a pályán, mert az élet is az. Jelenleg óvodások logopédiai ellátása a feladatomban, és mellékesen SNI logopédiát is vállaltam.

Amikor anya lettem és a kisfiam okosan kérdezett, rá kellett jönnöm, hogy ezt a hivatást, hobbit nagyra nyílt szemekkel és fülekkel érdemes művelni. Ő megkérdezte, hogy miért nem segítek neki rajzolni.

Innen a program ötlete:

- Kisfiammal kezdtem el, és ő tanított meg arra, mire van szüksége, hogy rajzolni tudjon.
- Figyeltem, kinek milyen részképesség-problémája van az óvodákban, ahol ellátom a gyermekeket.
- Nézttem és válogattam, miket szeretnek rajzolni.
- Megfigyeltem, mire van szüksége egy balkezesnek.
- Olvastam szakértői véleményeket és éreztem, hogy nem találok olyan terápiát, ami a maga célirányosságával jó lenne nekik.
- A programot egyszerre írtam és próbálgattam.
- A célom az volt, hogy a részképesség-zavaros, gyenge íráskészséggel, balkezességgel, téri tájékozódás zavarral küzdő gyermekek kellő, még elfogadható mértékű feladatokkal, kétszemélyes közegben fejlődni tudjanak.
- Egyértelművé vált, hogy a diszlexia és diszkalkulia, diszgráfia gyanús óvodásoknak is kellően átgondolt feladatokat érdemes adni. A program egyik szála a gyógypedagógia, a másik pedig a logopédiai tapasztalataim összessége.

Egyre több gyermek mutat a rajzolásban, iránytartásban és ceruzafogásban is lemaradást. Ez a hátrány kitolódik a hatodik és hetedik életévük felé járó gyermekek körére. Tudom, hogy a programomnak helye van és szükséges a fénymásolt, vagy akár napról napra összeválogatott fejlesztési anyagok miatt is. Azok is jók, nem vitatom, de egy konkrét problémakörben konkrét feladatokkal érek célba.

Egyértelműen elmondták, mondják a szülők, hogy odahaza is látják, nincs rendben minden, csak eszközük és erejük nincs már erre is figyelni. Fáradtak, mert nagy a társadalmi nyomás rajtuk is. Amikor, évről-évre ugyanazon problémákra semmi más alternatíva nem adódott, a szenzomotoros integrációt segítő vonal felé kezdtem tolni a módszert. Több irányból, több ingerre hatva, több elemből építettem fel a programot. Bevált.

Miért szenzoros integrációt segítő program? Mire jó ez? Mi is ez a program és mit fed le?

Azért szükséges a szenzomotoros integráció segítése, mert ez az alapvető információfelvételi és feldolgozási módszereket tökéletesíti. A gyakorlatban egy adott gyermek terápiájában az érzékszervi információk sokoldalú bevonásával segíti a feldolgozást.

Ahogy bővült a megfigyelésem, úgy éreztem, a képességek sokirányú fejlesztése nélkül tanulási nehézségek maradhatnak fent.

- A kéz és az ujjak összerendezése a grafomotoros fejlődési folyamatokon keresztül megfelelő minőségű kézügyességhez vezet.
- Az ezekben részt vevő kézfej csontok és porcok ebben a kritikus életkorban érnek meg a ceruzás mozdulatsorok elvégzéséhez.
- A tudatos szem- és kézkoordináció szintén helyet kap a terápiában.
- A durva mozgások fejlesztésével ráhangolódunk a finom mozgásokra, amelyhez mindenki annyi támogatást kaphat, amennyire éppen szüksége van.
- Mivel az oldaliság kialakulatlanságával is gyakran számolnunk kell, így annak helyes rögzítése is ránk vár.
- A látott forma analízise-szintézise is megvalósul, mivel ez a módszer egyik célja. Nem szabad egy szegmensét kiragadni a terápia egyik elemének sem.
- Komplexitást kerestem az észlelt valóság, annak feldolgozása és a végeredmény között. Arra jutottam, hogy ha valamely területen hiányosság vagy diszfunkció áll fenn, más területről is bevonható egy kis segítség. Nem lehet csakis a vizualításra hangsúlyt fektetni, hogy a gyermek hátrányaiból lefaragjunk. Így a legideálisabb fejlesztési formának a taktilis, vizuális és verbális területek együttes támogatottságát találtam. Komplex anyagot állítottam össze, megtaláltam a megfelelő folyamatot mindehhez. A gyermek került előtérbe.

A program egy spirálfüzet és vázlatfüzet átgondolt elegye

- Bal kezesek számára is használható módon, mivel nem zavaró a lap lenyomása vagy a középspirálozás és a haladási irány is kényelmes,
- Könyvjelzőként működik egy laminált lap, melyen a lehető legminimálisabban elvárható *iránygyakorlás*, azt megfordítva pedig a *kéztornatalálható*,
- A programot egy bevezető/útmutató előzi meg. Az egyik oldalon a felnőtt olvassa fel a feladatokat, a másikon pedig a gyermek dolgozik

- A célokhoz lépésről lépésre jut el a gyermek. A rajzolás egyértelmű szabályainak megismerését maga a rajz hozza el
- Ismétlődő részek segítenek az emlékezésre (analízis-szintézis), és *szintfelmérők*ből derül ki, mennyit fejlődött az óvodás
- Mindig megállhatunk és várhatunk, mert a gyermeki fejlődés egyéneként változó. Ha a rajz kész egy témában, akkor jutalom matricát ragaszthat a füzetébe a gyermek. Számukra ez nagyon fontos, így én sem tekintettem el ettől, ezért került a könyvbe a *matricás lap* is. Napi egy sor elkészítése ajánlott, ettől el lehet térni, ha a gyermek „szárnyal”. A képek fekete-fehér alapúak, hogy a színezéssel is tudjuk oldani a monotonitást és a gyermektől kapjon színt, fantáziát, „életet” a füzet.

Minden formához találunk *verset*, amivel a szókincset bővíthetjük és segíthetjük a fogalmi gondolkodást. Ezt is érezzük, halljuk, hogy a mai gyermekeknél a kifejezés és a kommunikáció minimálisra tehető. Jellemzően kliséket használnak, és egyszerű, szinte tömondatokban beszélnek. Sokaknál ezt is fejleszteni kell. Mindig kérdezhet, ha nem ért egy szót. Nagyon flexibilis a módszer, teljes mértékben gyermekközpontú, annyi és odailleszthető elemmel, ami jó az óvodás szempontjából.

Érezheti a darában rajzolatva az ujjait, emlékezhet a meghúzott formákra. Persze megtaníjuk az ujjak neveit is menet közben. Kedvelik, ha a hátukra rajzolunk az ujjbegyünkkel. Kirakhatják pálcikákból a formákat, miközben beszélnek arról, mit csinálnak éppen. Van, akinél az egy színű pálcika a praktikus, és később érnek meg rá, hogy több színű pálcikával tevékenykedjenek. Alkalom adódik a színek begyakorlására is. Feladatvégzés közben is mondják, írják a kért feladatsort. Egyik célhoz rendelt feladat segíti a másikat. Egyik erre emlékezteti a másik arra, és egésszé áll össze a kép, megtanulja a vizuális formát, közben tartani tudja az irányokat. Tapasztalatom szerint, eljön az idő, mikor egyre többet fantáziálnak arról, mit tudnak az adott formákból megrajzolni. Rajzolunk, de ez nem művészeti alapfokú oktatás. Nem is iskolai programról van szó. Van helye a fantáziának és a kreatív szemléletnek is. Tehát helyet kap a célhoz a taktilis, szenzoros, verbális és motoros funkciók megmozgatása, a szem és kéz folyamatos összehangolása. Fontos, hogy bármikor lelassuljunk, a gyermeki igényhez igazodjunk. Egy nevelési évre dolgoztam ki a programot és megfigyeléseim szerint van elem, ami gyorsabban beépül, míg van, aminél több időt kell szánni a bevésésre. A témák változásának célja az egyenes álló vonaltól az emberrajzig való eljutás.

Ez a program kétszemélyes interakcióban hatékony. Bármikor kérdezhet a gyermek és fontos a pozitív megerősítés, a vele egy szinten való kommunikáció. Szükségét éreztem, hogy a módszerben egyszerű és hatékony legyen a saját testen, térben és síkban való eligazodás, akár olvasás- és írásvavar gyanúja esetén is. Játékosan és fokozatosan, de pontonként megfogalmazott a technikai kivitelezés. Hogy milyen eszközökkel bővíti a felnőtt a palettát, azt ő maga dönti el. A rugalmasságra nagy igény van.

Attól függően, hogy mire van szüksége a gyermeknek, bármi a programhoz rendelhető kiegészítésként: gyurmázás, tépés, ollóval vágás, rizs zsákkal manipulálás, puzzle készítés képeslapból stb. így mindent megtehetünk a gyerekek segítéséért.

Tudom, tapasztaltam a szociokulturális hiányosságokat és azok mélységeit. Manapság a gyermekek nagy része BTM-es, grafomotorosan fejletlen és gyakorlatilag a tanköteles korúak éretlenek. A célom az, hogy a könyv eljusson a szakemberekhez, akik szakszolgálatokban, nevelési tanácsadóknak, óvodákban dolgoznak, valamint a támogató szülőkhöz. Mindenhová, ahol szükség lehet rá – mindenahová, ahol gyermek van.